

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI

Delegatura w Katowicach

LKA.410.013.03.2021

Pani
Katarzyna Dyktyńska-Bańka
Prezes Zarządu
ECO VALUE Sp. z o.o.
ul. Św. Barbary 9
41-100 Siemianowice Śląskie

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE*

Zmienione zgodnie z treścią uchwały nr KPK-KPO.443.228.2021
Komisji Rozstrzygającej w Najwyższej Izbie Kontroli z dnia 24 stycznia 2022 r.

P/21/046 – Wsparcie udzielane przez Ośrodki Wsparcia Ekonomii Społecznej podmiotom ekonomii społecznej i solidarnej

* Na podstawie art. 5 ust. 2 ustawy z dnia 6 września 2001 r. o dostępie do informacji publicznej (Dz. U. z 2022 r. poz. 902) NIK wyłączyła jawność danych przedsiębiorców ze względu na to, że nie byli oni beneficjentami środków publicznych a jedynie kontrahentami związanymi umowami zawartymi z podmiotem kontrolowanym.

Wyłączenia jawności powyższych informacji dokonano poprzez usunięcie fragmentów wystąpienia pokontrolnego w miejscach oznaczonych nawiasem [...].

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI
Delegatura w Katowicach
ul. Powstańców 29, 40-039 Katowice
T +48 32 784 42 00, F +48 32 784 42 30
lka@nik.gov.pl

I. Dane identyfikacyjne

Jednostka kontrolowana	ECO VALUE Sp. z o.o., ul. św. Barbary 9, 41-100 Siemianowice Śląskie ¹
Kierownik jednostki kontrolowanej	Katarzyna Dyktyńska-Bańka, Prezes Zarządu Spółki ²
Zakres przedmiotowy kontroli	1. Zgodność wykorzystywania przez podmioty ekonomii społecznej środków finansowych z warunkami określonymi w umowie z Ośrodkiem Wsparcia Ekonomii Społecznej. 2. Trwałość efektów.
Okres objęty kontrolą	Lata 2018-2020. Dla realizacji celów kontroli wykorzystano dane i dokumenty z okresu późniejszego w zakresie związanym z przedmiotem kontroli.
Podstawa prawna podjęcia kontroli	Art. 2 ust. 3 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli ³ , z zastosowaniem kryteriów określonych w art. 5 ust. 3 tej ustawy, tj. pod względem: legalności i gospodarności.
Jednostka przeprowadzająca kontrolę	Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Katowicach
Kontrolerzy	1. Tomasz Raszka, główny specjalista kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr LKA/106/2021 z 12 maja 2021 r. 2. Karol Pastuszka, inspektor kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr LKA/182/2021 z 20 sierpnia 2021 r.

(akta kontroli str.1-4)

¹ Zwana dalej *Spółką*.

² Zwana dalej *Prezesem Zarządu*.

³ Dz. U. z 2020 r. poz. 1200 ze zm., zwanej dalej *ustawą o NIK*.

II. Ocena ogólna⁴ kontrolowanej działalności

OCENA OGÓLNA

Spółka zrealizowała projekt polegający na utworzeniu 10 nowych miejsc pracy dla osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym, poprzez dofinansowanie zakupu „autorskiej jednostkowej linii do produkcji, cięcia i sortowania ekologicznych, biodegradowalnych słomek z żyta do napojów”⁵.

Osiągnięto zakładane efekty Projektu, do czasu zakończenia niniejszej kontroli trwałość Projektu została zachowana.

Projekt zrealizowano niezgodnie z § 1 ust. 5 pkt 2 umowy nr 14/OWESCW/WF/U/FRAPZ o przyznanie dotacji na utworzenie miejsc pracy w nowym/istniejącym przedsiębiorstwie społecznym w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Śląskiego na lata 2014-2020 – harmonogramem rzeczowo-finansowym stanowiącym załącznik do ww. umowy. Ze środków udzielonej dotacji w łącznej kwocie 210,0 tys. zł zakupiono i rozliczono bowiem - zamiast gotowej linii do produkcji, cięcia i sortowania słomek do napojów instalację, w skład której wchodziły: sprężarka, stoły robocze, urządzenia tnące, plastikowe pojemniki na odpady i wyroby gotowe. Faktycznie zastosowane rozwiązanie bazowało więc głównie na pracy ludzkich rąk, tylko z użyciem pneumatycznych nożyc, zasilanych sprężonym powietrzem, natomiast zarówno pobieranie słomy do cięcia, jak i sortowanie przyciętych słomek odbywało się ręcznie, bez użycia jakichkolwiek urządzeń. Dodatkowo część wydatków sfinansowanych ze środków „wsparcia pomostowego”, przeznaczonych na wspomaganie beneficjenta w pierwszych miesiącach działalności przedsiębiorstwa społecznego (17% udzielonej kwoty wsparcia w łącznej wysokości 164,4 tys. zł) została poniesiona w sposób niegospodarny (usługi „optymalizacji procesu produkcji” niemające wpływu na funkcjonowanie instalacji oraz nienależycie udokumentowane, na które wydatkowano 24,0 tys. oraz koszty utrzymania ruchu instalacji poniesione w okresie przed jej dostarczeniem i uruchomieniem, wynoszące co najmniej 4,5 tys. zł). Ponadto, jeden z wydatków błędnie rozliczono w kwocie brutto, zawyżając tym samym wartość dofinansowania ze środków wsparcia pomostowego o 0,9 tys. zł.

III. Opis ustalonego stanu faktycznego oraz oceny cząstkowej⁶ kontrolowanej działalności

OBSZAR

1. Zgodność wykorzystywania przez podmioty ekonomii społecznej środków finansowych z warunkami określonymi w umowie z Ośrodkiem Wsparcia Ekonomii Społecznej

Opis stanu faktycznego

1.1. Spółka została utworzona 18 października 2019 r. Zgodnie z umową spółki nie działała ona w celu osiągnięcia zysku, lecz w celu prowadzenia działalności gospodarczej na rzecz realizacji m. in. następujących celów społecznych:

- działalności na rzecz oraz integracji i reintegracji zawodowej i społecznej osób zagrożonych wykluczeniem społecznym i osób niepełnosprawnych,

⁴ Najwyższa Izba Kontroli formułuje ocenę ogólną jako ocenę pozytywną, ocenę negatywną albo ocenę w formie opisowej.

⁵ Zwany dalej *Projektem*.

⁶ Oceny cząstkowe to oceny działalności w poszczególnych obszarach badań kontrolnych. Ocena cząstkowa może być sformułowana jako ocena pozytywna, ocena negatywna albo ocena w formie opisowej.

- promocji zatrudnienia i aktywizacji zawodowej osób pozostających bez pracy i zagrożonych zwolnieniem z pracy.

Cele te miały być osiągnięte poprzez:

- zatrudnienie co najmniej 50% osób: zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym, w tym osób niepełnosprawnych (z wyłączeniem osób niepełnoletnich) lub bezrobotnych lub absolwentów centrów integracji społecznej i klubów integracji społecznej⁷ lub ubogich pracujących lub opuszczających młodzieżowe ośrodki wychowawcze i młodzieżowe ośrodki socjoterapii lub opuszczających zakłady poprawcze i schroniska dla nieletnich,
- zatrudnienie co najmniej 30% osób: o umiarkowanym lub znacznym stopniu niepełnosprawności⁸ lub z zaburzeniami psychicznymi⁹.

Przedmiotem działalności Spółki – zgodnie z umową spółki - była m.in. produkcja wyrobów z korka, słomy i materiałów używanych do wyplatania. Działalność ta w okresie objętym kontrolą wykonywana była w Katowicach-Giszowcu przy ul. Górniczego Stanu 130.

(akta kontroli str. 5-7)

1.2. W dniu 28 maja 2020 r. Spółka zawarła z Fundacją Regionalnej Agencji Promocji Zatrudnienia w Sosnowcu (pełniącą rolę Ośrodka Wsparcia Ekonomii Społecznej¹⁰) umowę o przyznanie dotacji¹¹ w łącznej kwocie 210,0 tys. zł na utworzenie 10 miejsc pracy¹². Miała ona być wypłacona w dwóch transzach po 105,0 tys. zł, z których pierwsza w terminie do 14 dni od daty podpisania umowy o wsparcie finansowe – po złożeniu zabezpieczenia w formie weksla in blanco lub zastawu rejestrowego, a druga była uwarunkowana rozliczeniem co najmniej 70% wydatków w ramach pierwszej transzy i miała być wypłacona w terminie do 14 dni od daty akceptacji przez OWES (dopuszczono wypłatę dotacji w inny sposób na uzasadniony pisemny wniosek beneficjenta, mając na uwadze m.in. charakter inwestycji).

Zgodnie z wnioskiem o dofinansowanie oraz biznesplanem, stanowiącymi załącznik do ww. umowy, Spółka zobowiązała się utworzyć 10 nowych miejsc pracy dla osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym¹³ (osób niepełnosprawnych - wg załączonych orzeczeń o lekkim, umiarkowanym lub znacznym stopniu niepełnosprawności¹⁴).

Przedmiotem dofinansowania miała być „autorska jednostkowa linia do produkcji, cięcia i sortowania ekologicznych, biodegradowalnych słomek z żyta do napojów, składająca się z dziesięciu oddzielnych stanowisk operatorskich zasilanych centralnym układem sterowania automatyki i pneumatyki”. Określono również szczegółowe parametry techniczne i jakościowe tej linii, w tym jej elementy

⁷ W rozumieniu art. 2 pkt 1a i 1b ustawy z dnia 13 czerwca 2003 r. o zatrudnieniu socjalnym (Dz. U. z 2020 r. poz. 176).

⁸ W rozumieniu ustawy z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (Dz. U. z 2021 r. poz. 573).

⁹ O których mowa w ustawie z dnia 19 sierpnia 1994 r. o ochronie zdrowia psychicznego (Dz. U. z 2020 r. poz. 685).

¹⁰ Zwanego dalej OWES.

¹¹ Nr 14/OWESCW/WF/U/FRAPZ, zwaną dalej *umową o wsparcie finansowe*.

¹² W ramach projektu „OWES subregionu Centralno-Wschodniego”, współfinansowanego przez Unię Europejską z Europejskiego Funduszu Społecznego oraz budżetu państwa w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Śląskiego na lata 2014-2020.

¹³ W rozumieniu par. 1 pkt 8 lit. p Regulaminu Projektu „OWES subregionu Centralno-Wschodniego”.

¹⁴ W rozumieniu Wytycznych w zakresie realizacji zasady równości szans i niedyskryminacji, w tym dostępności dla osób z niepełnosprawnościami oraz zasady równości szans kobiet i mężczyzn w ramach funduszy unijnych na lata 2014-2020 lub uczniowie/dzieci z niepełnosprawnościami w rozumieniu Wytycznych w zakresie realizacji przedsięwzięć z udziałem środków Europejskiego Funduszu Społecznego w obszarze edukacji na lata 2014-2020.

składowe oraz wymagane zasilanie dla tych elementów i zapotrzebowanie powietrza.

(akta kontroli str. 23-32, 63-64, 67)

Spółka przedłożyła OWES wniosek o rozliczenie dotacji 25 sierpnia 2020 r. wraz z oświadczeniem o dokonaniu zakupów zgodnie z harmonogramem rzeczowo-finansowym, zestawieniem poniesionych wydatków oraz dokumentami potwierdzającymi ich poniesienie (fakturą z 29 maja 2020 r. wystawioną przez [...], w Wielkiej Brytanii i potwierdzeniem przelewu z 1 czerwca 2020 r.). W ramach umowy o wsparcie finansowe zakupiono „maszynę do cięcia słomek” za kwotę netto 210,0 tys. zł. Wydatek został ujęty w ewidencji księgowej Spółki na koncie 010-04 „Środki trwałe – maszyny, urządzenia i aparaty ogólnego zastosowania”. Zakup był niezgodny z umową o wsparcie finansowe oraz załączonym do niej biznesplanem, co opisano szczegółowo w sekcji *Stwierdzone nieprawidłowości*.

(akta kontroli str. 68-76)

1.3. Spółka zawarła z OWES dwie umowy o przyznanie odpowiednio: podstawowego i przedłużonego wsparcia pomostowego na ww. nowo utworzone stanowiska pracy w ramach Projektu, tj.:

- umowę¹⁵ z 28 maja 2020 r. dot. pierwszych sześciu miesięcy (od 28 maja do 27 listopada 2020 r.); całkowitą kwotę pomocy netto określono w niej pierwotnie na 102,0 tys. zł (miała być przeznaczona na: opłaty w postaci składek na ubezpieczenia społeczne i ubezpieczenia zdrowotne – tzw. „pochodne ZUS i PIT” w kwocie 72,2 tys. zł oraz na opłaty za wynajem hali produkcyjnej w kwocie 29,8 tys. zł i wypłacana co miesiąc w sześciu równych ratach po 17,0 tys. zł), a po kolejnych czterech aneksach¹⁶ do tej umowy (którymi zmieniono pierwotne przeznaczenie środków na inne pozycje wydatków, niewymieniane wcześniej w biznesplanie: działania marketingowe, prowadzenie mediów społecznościowych oraz sprzedaży internetowej, utrzymanie ruchu i usługę optymalizacji procesów produkcji) na kwotę 99,9 tys. zł,
- umowę¹⁷ z 21 grudnia 2020 r. dot. kolejnych sześciu miesięcy (od 28 listopada 2020 r. do 27 maja 2021 r.); całkowitą kwotę pomocy netto określono w niej na 64,5 tys. zł (miała być wypłacana co miesiąc w sześciu nierównych ratach).

Łączne wydatki określone w ww. umowach wyniosły 164,4 tys. zł i przeznaczone były na: działania marketingowe (w tym: druk ulotek, opracowanie materiałów promocyjnych, druk folderów reklamowych, pozycjonowanie w sieci, identyfikacja wizualna, branding), prowadzenie mediów społecznościowych i sprzedaży internetowej, usługę utrzymania ruchu, usługę optymalizacji procesów produkcji, obsługę kadrowo-księgową oraz prawną.

(akta kontroli str. 77-104)

Przyczynami dokonania zmian w umowie o podstawowe wsparcie pomostowe (w zakresie rodzaju wydatków pokrywanych ze wsparcia: zamiast opłat w postaci składek na ubezpieczenia społeczne i ubezpieczenia zdrowotne oraz kosztów wynajmu hali produkcyjnej, niewymieniane wcześniej: działania marketingowe, prowadzenie mediów społecznościowych oraz sprzedaży internetowej, utrzymanie ruchu i usługę optymalizacji procesów produkcji) – zgodnie ze złożonym do OWES 10 czerwca 2020 r. wnioskiem o aktualizację harmonogramu podstawowego wsparcia pomostowego, były:

¹⁵ Nr 14/OWESCW/PWP/U/FRAPZ, zwaną dalej *umową o podstawowe wsparcie pomostowe*.

¹⁶ Zawartych kolejno: 10 czerwca, 14 lipca, 30 października i 16 listopada 2020 r.

¹⁷ Nr 08/OWESCW/PRWP/U/FRAPZ, zwaną dalej *umową o przedłużone wsparcie pomostowe*.

- możliwość refundacji kosztów związanych z opłatami w postaci składek na ubezpieczenia społeczne i ubezpieczenia zdrowotne ze środków Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych,
- nieodpłatne udostępnienie Spółce hali produkcyjnej w wyniku podpisanego z [...] ¹⁸ aneksu do umowy o podwykonawstwo,
- przyjęcie strategii ciągłego budowania silnej i rozpoznawalnej marki, ze szczególnym uwzględnieniem obszaru sprzedaży internetowej, inwestycji w modyfikację strony internetowej i stworzenie narzędzi umożliwiających sprzedaż online, potrzeba skorzystania z profesjonalnej usługi marketingowej, zapewniającej rezultaty również dla sprzedaży detalicznej,
- konieczność ponoszenia wydatków na utrzymanie ruchu („stosowane są oleje, smary, sprężone powietrze, rozpuszczalniki, części zamienne, czyszczywa itp. oraz bieżący serwis”),
- potrzeba optymalizacji procesu produkcyjnego („gwarantuje to zwiększenie efektywności i wydajności pracy ludzi, co pozwala na zwiększenie konkurencyjności na rynku”).

Zmiany te zostały zaakceptowane przez kierownika OWES.

(akta kontroli str. 191-193)

Spółka co miesiąc przedkładała OWES wnioski o rozliczenie wsparcia pomostowego wraz z oświadczeniami o dokonaniu zakupów zgodnie z harmonogramem rzeczowo-finansowym, zestawieniami poniesionych wydatków oraz dokumentami potwierdzającymi ich poniesienie (fakturami i potwierdzeniami przelewu).

Na wydatki poniesione w ramach obu umów o wsparcie pomostowe w kwocie 164,4 tys. zł składały się:

- wydatki na działania marketingowe (opracowanie strategii marketingowej, projekt komunikacji wizualnej produktu „Biosłomka”, usługi budowania identyfikacji wizualnej w sieci, pozycjonowanie i administrowanie strony internetowej, budowanie sprzedaży i marketingu w sieci dla klienta spoza obszaru UE, opracowanie filmu promocyjnego, PR w sieci, tworzenie projektu i nadruk jednostronny na materiałach marketingowych dla klienta włoskiego, opracowanie materiałów marketingowych dla klienta hiszpańskiego, przeprowadzenie działań promocyjno-reklamowych, opracowanie i wydruk materiałów reklamowych na rynek austriacki) w łącznej kwocie 53,7 tys. zł,
- wydatki na prowadzenie mediów społecznościowych oraz sprzedaży internetowej (budowanie strategii sprzedażowej w mediach społecznościowych, budowanie sprzedaży w sieci, prowadzenie sprzedaży internetowej i obsługa e-commerce dla klienta z obszaru UE, opracowanie strategii marketingowej dla branży HORECA – modyfikacja spowodowana COVID-19, animacja działań marketingowych w social mediach, działania marketingowe oraz PR w sieci, prowadzenie mediów społecznościowych) w łącznej kwocie 34,7 tys. zł,
- wydatki na utrzymanie ruchu w łącznej kwocie 36,0 tys. zł,
- wydatki na usługę optymalizacji procesów produkcji w łącznej kwocie 24,0 tys. zł,
- wydatki na obsługę kadrowo-księgową oraz prawną w łącznej kwocie 16,0 tys. zł.

(akta kontroli str. 105-149)

Spółka w okresie od czerwca 2020 r. do maja 2021 r. poniosła wydatki na działania marketingowe oraz prowadzenie mediów społecznościowych i sprzedaży internetowej (łącznie 88,4 tys. zł), pomimo że posiadała w tym samym czasie

¹⁸ Z siedzibą w Katowicach, zwanej dalej [...].

zawartą umowę o podwykonawstwo¹⁹ z [...]. W ramach tej umowy Spółka zobowiązała się – jako „podwykonawca” – świadczyć na rzecz ww. podmiotu (określonego w tej umowie jako „wykonawca”) usługę cięcia słomy, a wykonawca [...] zobowiązał się do dostawy surowca do produkcji (słomy) oraz zagwarantował odbiór od Spółki ponad 60 mln szt. słomek w ciągu 4 lat. Spółka w okresie realizacji Projektu nie prowadziła bezpośredniej sprzedaży produktów, a wytworzone produkty stanowiły własność [...] i to ono zajmowało się sprzedażą i dystrybucją produktów (słomek). Spółka uzyskiwała przychody wyłącznie z tytułu świadczenia usługi cięcia słomy na rzecz [...] (w całym ww. okresie otrzymała z tego tytułu 145,4 tys. zł). Dopiero w okresie od 22 lutego 2021 r. Spółka rozpoczęła sprzedaż detaliczną słomek - m.in. poprzez sklep internetowy (w okresie do maja 2021 r. łącznie uzyskano z tego tytułu łącznie 0,8 tys. zł), lecz w tym celu konieczne było dokonanie zakupu produktu gotowego – słomek od [...].

(akta kontroli str. 150-151, 243-245)

Prezes Zarządu wyjaśniła w tej sprawie, że: „produkt ‘BIOSŁOMKA’ jest zupełnie nowym produktem na rynku i w żaden sposób nie był dotychczas znany. Potrzebne były w związku z tym działania marketingowe zakrojone na szeroką skalę, by umożliwić produktowi i marce BIOSŁOMKA zaistnieć na rynku zarówno detalicznym jak i hurtowym. Wiadomym jest, iż płynność finansowa organizacji zależy bezpośrednio od sprzedaży, a ta z kolei nie jest możliwa bez nawiązywania relacji z potencjalnym klientem i promocji produktu. Zapewniając odpowiednią identyfikację marki, promocje oraz działania PR-we konkretnej marce, w tym przypadku marka BIOSŁOMKA zapewnia się prosperity dwóch podmiotów wzajemnie od siebie zależnych. Umowa gentleman agreement zapewnia stronom bezpieczeństwo działania. (...) Strona internetowa www.bioslomka.pl oraz Social Media korespondują bezpośrednio z danymi przedsiębiorstwa Eco Value i identyfikują markę ‘BIOSŁOMKA’ właśnie z tą organizacją. Ponadto etykieta-nadruk na opakowaniu 100 sztuk, zawiera informacje o Eco Value sp. z o.o. (...) Capital BIO-Energy sp. z o.o. nie podejmował działań, które miałyby na celu promowanie tej organizacji i kojarzenie projektu BIOSŁOMKA z tym przedsiębiorstwem. Wartości dotyczące zarówno ekologii jak i odpowiedzialności społecznej opierają się o projekt BIOSŁOMKA, który jest promowany celem zapoznania klientów z ideą tegoż projektu. Wartości, według których działamy idą bezpośrednio za marką. Nawet strój roboczy, jakim są fartuchy w dwóch odmianach (białej i pomarańczowej)- opatrzone są logotypem BIOSŁOMKA, nigdy [...]”. Do wyjaśnień załączyła materiały marketingowe w języku polskim, angielskim i włoskim opatrzone logotypem BIOSŁOMKA i zawierające nazwę i dane kontaktowe Spółki.

(akta kontroli str. 158, 194-211)

Świadczenie usług utrzymania ruchu, zgodnie z zawartą umową²⁰ z [...] ²¹, polegało na comiesięcznym przeglądzie technicznym „Instalacji do produkcji słomek do napojów ze słomy żytniej”, jej kalibracji oraz ewentualnej wymianie elementów eksploatacyjnych (zawory, noże, itp.) w celu zapewnienia ciągłości jej pracy, a w przypadku wystąpienia awarii – na jej usunięciu w terminie 24 godzin od momentu jej telefonicznego zgłoszenia. Usługi były poświadczane dokonywanym co miesiąc²² wpisem do dokumentu „Instrukcja obsługi 10-stanowiskowej instalacji do produkcji i cięcia słomy na naturalne słomki do napojów” w rubryce „Ewidencja przeglądów

¹⁹ Zawartą 31 października 2019 r.

²⁰ Nr 1/2020 z 25 maja 2020 r.

²¹ [...].

²² Pierwszy wpis z datą 23 lipca 2020 r., ostatni z datą 24 maja 2021 r.

(rejestr konserwacji)". Wpis obejmował: datę przeglądu, elementy sprawdzane, uwagi, datę następnego przeglądu i nieczytelny podpis osoby sprawdzającej. Jak wyjaśniła Prezes Zarządu, ww. przeglądy realizowane były przez właściciela przedsiębiorstwa [...].

(akta kontroli str. 159, 228-229, 246-248)

W okresie od 28 maja do 14 lipca 2020 r. Spółka ponosiła koszty z tytułu utrzymania ruchu „Instalacji do produkcji słomek do napojów ze słomy żytniej” (i przedłożyła je do rozliczenia ze środków w ramach wsparcia pomostowego) pomimo że ww. sprzęt został zainstalowany 15 lipca 2020 r. (zgodnie z protokołem zdawczo-odbiorczym z tą datą), co opisano szczegółowo w sekcji *Stwierdzone nieprawidłowości*.

Świadczenie usług optymalizacji procesów produkcji nie zostało należycie udokumentowane, co również opisano w sekcji *Stwierdzone nieprawidłowości*.

Wszystkie wydatki poniesione ramach obu umów o wsparcie pomostowe zostały rozliczone w kwotach netto wynikających z załączonych faktur, poza jednym wydatkiem, który rozliczono w kwocie brutto (zawierającej wartość podatku VAT), co opisano szczegółowo w sekcji *Stwierdzone nieprawidłowości*.

Poniesione wydatki zostały ujęte w ewidencji księgowej Spółki. Wydatki poniesione ramach obu umów o wsparcie pomostowe zostały ujęte na koncie 402 „Usługi obce”.

(akta kontroli str. 249-257)

1.4. Spółka otrzymała od OWES wsparcie finansowe w łącznej kwocie 374,4 tys. zł (w pełnej kwocie, zgodnej z zawartymi trzema umowami), z tego:

- w ramach umowy o wsparcie finansowe – pełną kwotę 210,0 tys. zł w dniu 1 czerwca 2020 r., tj. po czterech dniach od daty podpisania umowy (w związku ze złożonym wnioskiem z 28 maja 2020 r. o wypłatę ww. kwoty w jednej transzy),
- w ramach umowy o podstawowe wsparcie pomostowe – łącznie 99,9 tys. zł w sześciu nierównych ratach (z których pierwszą otrzymało 1 czerwca 2020 r., tj. po czterech dniach od daty podpisania umowy, kolejne w odstępach wynoszących od 15 do 45 dni, a ostatnią 10 listopada 2020 r.),
- w ramach umowy o przedłużone wsparcie pomostowe – łącznie 64,5 tys. zł w sześciu nierównych ratach, (z których pierwszą otrzymało 29 grudnia 2020 r., tj. po ośmiu dniach od daty podpisania umowy, kolejne w odstępach wynoszących od 17 do 45 dni, a ostatnią 6 maja 2021 r.).

Nie dochodziło do przerw w wypłacaniu wsparcia finansowego, które miałyby wpływ na realizację umów.

(akta kontroli str. 258-259)

1.5. Zgodnie z ww. umowami i biznesplanem, w ramach otrzymanego wsparcia finansowego Spółka utworzyła 10 miejsc pracy.

Na utworzonych miejscach pracy dochodziło do zmian kadrowych. Na podstawie przedłożonych umów o pracę oraz składanych przez Spółkę deklaracji ZUS P RCA (imiennych raportów miesięcznych o należnych składkach i wypłaconych świadczeniach) oraz deklaracji rozliczeniowych ZUS P DRA za miesiące: od czerwca 2020 r. do kwietnia 2021 r. stwierdzono, że w okresie objętym kontrolą na ww. stanowiskach pracowało łącznie 16 różnych osób, przy czym w każdym miesiącu ww. okresu pracowało co najmniej 10 osób. Wszyscy pracownicy zatrudnieni na utworzonych stanowiskach pracy posiadali orzeczenie o niepełnosprawności (stopień lekki, umiarkowany lub znaczny). Na bieżąco

informowano OWES o zmianach kadrowych na poszczególnych stanowiskach pracy.

(akta kontroli str. 67)

1.6. W okresie obowiązywania umowy o wsparcie Spółka poddawała się czynnościom kontrolnym i monitoringowym prowadzonym przez OWES w zakresie: realizacji umowy o wsparcie finansowe, realizacji celów społecznych i celów ekonomicznych, na których realizację zostały udzielone środki finansowe oraz płynności finansowej. Pracownicy OWES przeprowadzili trzy wizyty monitoringowe (27 sierpnia i 26 listopada 2020 r. oraz 25 lutego 2021 r.), z których sporządzili pisemne raporty. Nie wnieśli uwag w zakresie prawidłowości wykorzystania otrzymanych środków czy realizacji celów, na które zostały one udzielone. Ustallili również, że wskaźnik płynności finansowej Spółki (liczony każdorazowo na podstawie bilansu sporządzonego na koniec miesiąca poprzedzającego datę wizyty monitoringowej i mierzony stosunkiem aktywów obrotowych do zobowiązań krótkoterminowych) wynosił na koniec: lipca 2020 r., października 2020 r. oraz stycznia 2021 r. odpowiednio: 9,75; 0,94 oraz 1,20.

(akta kontroli str. 260-271)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki, w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono następujące nieprawidłowości:

1. Spółka zakupiła i rozliczyła ze środków udzielonej dotacji sprzęt i wyposażenie w łącznej kwocie 210,0 tys. zł - niezgodne z § 1 ust. 5 pkt 2 umowy o wsparcie finansowe – harmonogramem rzeczowo-finansowym stanowiącym załącznik do ww. umowy.

Zgodnie z harmonogramem rzeczowo-finansowym, stanowiącym załącznik do biznesplanu w zakresie zestawienia towarów lub usług przewidywanych do zakupu, ich parametrów technicznych lub jakościowych, zakup miał obejmować: „linię do produkcji, cięcia i sortowania ekologicznych, biodegradowalnych słomek z żyta do napojów składającą się z dziesięciu stanowisk operatorskich zasilanych centralnym układem sterowania automatyki i pneumatyki”, której elementami składowymi (wymienionymi w rubryce „Parametry techniczne i jakościowe”) były: stanowisko przygotowania słomy do cięcia (wyposażone m.in. w stół obróbczy, selektor UV z ekranami pochłaniającymi i lampy owadobójcze), podajnik wibracyjny (złożony z poziomego wibratora elektrycznego, misy wibracyjnej z separatorem i ramy stalowej), podajnik grawitacyjny z zsuwnią (złożony z nierdzewnej rynny załadowniczej z regulacją kąta podawania) oraz urządzenie do magazynowania pociętych słomek przeznaczonych do dalszej obróbki mechaniczno-chemicznej.

(akta kontroli str. 63-64)

Zgodnie z wnioskiem o rozliczenie dotacji z 25 sierpnia 2020 r., a w szczególności zestawieniem zakupionych dóbr i usług załączonym do tego wniosku oraz fakturą VAT, zakupiono „maszynę do cięcia słomek – zgodnie z zamówieniem”, a zgodnie z protokołem zdawczo-odbiorczym „10-cio stanowiskową instalację do produkcji i cięcia słomy na naturalne słomki do napojów”.

(akta kontroli str. 68-74)

W wyniku przeprowadzonych oględzin stwierdzono natomiast, że zakupiony sprzęt i wyposażenie faktycznie obejmowały:

– sprężarkę (kompresor śrubowy – model APS 10 Combi Dry X, producent: Airpress wraz ze zbiornikiem na sprężone powietrze), z której odpowiednimi przewodami doprowadzano sprężone powietrze do stanowisk pracy,

- 10 stanowisk oświetlonych lampą – listwą LED, obejmujących: stół roboczy, w którym zamontowane było pneumatyczne urządzenie tnące (nożyce na sprężone powietrze, w odpowiedniej osłonie), operowane pedałem nożnym umieszczonym pod stołem.

Ponadto, brak było trzech spośród czterech elementów wymienionych w biznesplanie: podajnika wibracyjnego, podajnika grawitacyjnego z zsuwnią, urządzenia do magazynowania pociętych słomek przeznaczonych do dalszej obróbki mechaniczno-chemicznej, a jedyny istniejący element spośród wymienionych w biznesplanie (stanowisko przygotowania słomy do cięcia) nie był wyposażony w selektor UV z ekranami pochłaniającymi i lampy owadobójcze.

(akta kontroli str. 272-283)

Pomimo ww. niezgodności, nie wystąpiono do OWES z pisemnym wnioskiem o zmianę harmonogramu rzeczowo-finansowego stanowiącego załącznik do biznesplanu w zakresie zestawienia towarów lub usług przewidywanych do zakupienia, ich parametrów technicznych lub jakościowych oraz wartości jednostkowych w terminie 10 dni przed dniem, w którym przedmiotowa zmiana w tym zakresie powinna wejść w życie – mimo takiego wymogu określonego w §6 ust. 2 umowy o wsparcie finansowe.

Prezes Zarządu wyjaśniła, że: dotacja celowa została wydatkowana zgodnie z jej przeznaczeniem, a „opisywane niezgodności dotyczą kwestii semantycznych i innego nazewnictwa tego samego przedmiotu. Jako, że linia produkcyjna sama w sobie nie ma określonej nazwy/modelu, różnice dotyczące nazewnictwa w poszczególnych wystawianych dokumentach mogą występować i wskazywać jedynie na fakt, że przedsiębiorcy podczas realizacji transakcji mniejszą uwagę przykładają do nazewnictwa, ze względu na fakt iż nie jest to istota przedsięwzięcia”. Ww. brakujące elementy nigdy nie wchodziły w skład zakupionej instalacji, a „ujawniona w trakcie oględzin nieścisłość pomiędzy zamieszczonym w biznesplanie opisie dot. parametrów technicznych oraz jakościowych linii do produkcji cięcia i sortowania słomy, a stanem faktycznym wynika z błędu pisarskiego jaki został popełniony podczas pisania wniosku” przez osobę przygotowującą biznesplan, tj. Prezesa Zarządu i nie został wychwycony zarówno na etapie składania wniosku, jak i jego rozliczenia (wpisano urządzenia i ich parametry wymienione w jednej ze złożonych ofert na dostawę linii do produkcji cięcia i sortowania słomy - innej, niż ta która została ostatecznie wybrana).

(akta kontroli str. 29, 154-156, 162-173, 286-287)

NIK nie podziela ww. wyjaśnień. Zakupiony sprzęt i wyposażenie w ocenie Izby nie stanowiły tego samego przedmiotu, jaki wymieniono w biznesplanie i nie chodziło w tym przypadku o „kwestie semantyczne” czy „różne nazewnictwo”. Wbrew temu co podano w biznesplanie, stanowiska nie były bowiem wyposażone w żadne urządzenie do sortowania (jak podano: „linia do produkcji, cięcia i sortowania...), ani w podajnik, a zarówno pobieranie słomy do cięcia, jak i sortowanie przyciętych słomek odbywało się ręcznie, bez użycia jakichkolwiek urządzeń. W ocenie NIK, nie sposób też przyjąć, że niezgodności w opisie sprzętu były wynikiem omyłki pisarskiej popełnionej przez Prezesa Zarządu, gdyż biznesplan (a w szczególności strona z zestawieniem towarów lub usług przewidywanych do zakupienia, ich parametrów technicznych lub jakościowych) został podpisany również przez drugą osobę (pełniącą wówczas funkcję Wiceprezesa Zarządu Spółki).

(akta kontroli str. 63-64, 272-283)

2. W okresie realizacji Projektu Spółka poniosła koszty z tytułu tzw. optymalizacji procesów produkcji słomek w łącznej kwocie 24,0 tys. zł, a w kolejno składanych wnioskach o rozliczenie wsparcia pomostowego przedstawiła do rozliczenia 12 faktur VAT z tego tytułu (po 2,0 tys. zł każda), pomimo że ich świadczenie nie zostało należycie udokumentowane, a ponadto pozostawały one bez wyraźnego wpływu na wielkość produkcji.

(akta kontroli str. 106-128, 141-142)

Zgodnie z zawartą umową²³ z [...], świadczenie usług optymalizacji procesów produkcji słomek do napojów polegało na „comiesięcznym przeglądzie wydajności procesu oraz proponowaniu zmian w tym procesie w celu osiągnięcia optymalnego wolumenu produkcji”. Określono, że usługa będzie odbierana w okresach miesięcznych, nie podano jednak sposobu udokumentowania takiego odbioru.

Jak wyjaśniła Prezes Zarządu, „optymalizacja procesu produkcji została udokumentowana w postaci comiesięcznej macierzy danych omawianej każdorazowo ustnie zarówno z zarządem, jak i pracownikami. (...) Skuteczność procesu optymalizacyjnego odzwierciedlona jest macierzą wyników pochodzących z pomiarów, a jej efekty widoczne są m.in. w fakturach sprzedażowych dla generalnego odbiorcy”. Ponadto, „dokonywano zmian w ustawieniach poszczególnych elementów instalacji (...) celem uwzględnienia z jednej strony potrzeb pracowników i zgłaszanych przez nich niedogodności, a wprowadzaniem zmian o charakterze mobilizujących, mających chronić przed rutyną i monotonią z drugiej. Specyfika zachowań oraz sposobu myślenia osób niepełnosprawnych jest szczególnie istotna i ma istotny wpływ na ich produktywność. Modyfikacje dotyczyły również sposobu użytkowania „pedału” ponieważ pracownicy skarżyli się na ból kończyn i kręgosłupa. Zostały również zakupione podkładki lędźwiowo-krzyżowe, które mają na celu odciążenie kręgosłupa, a także zmniejszenie męczliwości kończyn górnych, a to w konsekwencji zwiększa komfort pracy szczególnie istotny z kontekście chorób kostno- stawowych pracowników, będących chorobami współistniejącymi. Optymalizacja dotyczyła również uporczywości hałasu, która ostatecznie doprowadziła do wyniesienia jednostki zasilającej układ pneumatyczny do osobnego pomieszczenia.”

(akta kontroli str. 159, 231-242, 329-331)

NIK nie podziela ww. wyjaśnień z następujących przyczyn:

- Okazane wraz z wyjaśnieniami ww. schematy ustawień stanowisk roboczych oraz macierz (wydruk tabeli zatytułowany: „Pomiary i analiza numeryczna procesu cięcia słomy”, obrazujący, że w okresie od czerwca 2020 r. do maja 2021 r. w każdym miesiącu dokonywano od min. 123 do max. 226 pomiarów średniej liczby słomek wyprodukowanych w ciągu 10 minut oraz obliczano: „średnią sztuk na 10 minut”, „średnią godzinową” oraz „odchylenie standardowe”, a także utworzona na jej podstawie krzywa „Porównanie odchylenia standardowego oraz średniej produktywności na 10 min.”, wszystkie bez podpisu i wskazania kto i kiedy ten dokument wytworzył) nie stanowiły – w ocenie NIK - dokumentów mogących być poświadczeniem wykonania ww. usługi,
- Wbrew temu, co wyjaśniła Prezes Zarządu - efekty optymalizacji procesu produkcji winny być widoczne nie w fakturach sprzedażowych, lecz w wielkości miesięcznej produkcji (ze sporządzonego bowiem przez Spółkę zestawienia wynikało, że były okresy (np. wrzesień – grudzień 2020 r.), w których pomimo

²³ Nr 2/2020 z 25 maja 2020 r.

znacznej miesięcznej wielkości produkcji, nie przekazywano słomek odbiorcy (nie fakturowano sprzedaży usługi cięcia słomek), lecz je magazynowano,

- Zawarta z wykonawcą umowa na usługi optymalizacji produkcji przewidywała systematyczne wnoszenie opłat za dokonanie czynności, nawet jeżeli nie wywierały one wpływu na efektywność działalności (wyplata za usługę nie była uzależniona od skuteczności),
- Z analizy okazanej „macierzy pomiarów” i wyznaczonej krzywej wynikało, że wartość „średniej produktywności na 10 minut” wynosiła na początku badanego okresu najmniej (52 w czerwcu i 50 w lipcu 2020 r.), wartość ta malała w okresie od października do grudnia 2020 r., natomiast rosła w okresach od lipca do października 2020 r. oraz od grudnia 2020 r. do maja 2021 r. (osiągając w maju 2021 r. najwyższą wartość 124). Nie miało to jednak żadnego przełożenia na wielkość produkcji w danym miesiącu, gdyż ta wielkość ulegała zupełnie innej fluktuacji: na samym początku działalności – w czerwcu 2020 r. wyprodukowano stosunkowo dużo słomek (381,6 tys. szt.), następnie w okresie od czerwca do sierpnia 2020 r. wielkość produkcji znacznie malała z miesiąca na miesiąc, we wrześniu 2020 r. znacznie wzrosła, w okresie od września do listopada 2020 r. nieznacznie malała z miesiąca na miesiąc, po czym w okresie od grudnia do stycznia 2021 r. rosła (wynosząc na koniec tego miesiąca maksymalną liczbę 400,2 tys. szt.), wreszcie w kolejnym okresie (do maja 2021 r.) zasadniczo znów malała (przy czym najmniej słomek wyprodukowano w ostatnich dwóch miesiącach: w kwietniu 2021 r. 145,4 tys. szt. oraz w maju 2021 r. 205,4 tys. szt.),

(akta kontroli str. 243, 332)

- W ocenie NIK czynności takie jak np.: zmiana ustawienia stanowisk roboczych oraz kompresora w hali produkcyjnej, przeniesienie kompresora do innego pomieszczenia w związku z uporczywym hałasem, zakup podkładek lędźwiowo-krzyżowych w celu odciążenia kręgosłupa, czy modyfikacje sposobu użytkowania „pedału”, były zwykłymi czynnościami podejmowanymi przez przedsiębiorcę w celu zapewnienia pracownikom należytych warunków pracy zgodnie z zasadami BHP, a wręcz obowiązkiem pracodawcy.

W związku z powyższymi okolicznościami NIK ocenia, że usługi tzw. optymalizacji procesu produkcji nie miały wpływu na rzeczywistą optymalizację działania instalacji objętej projektem. Zgodnie z §4 ust. 5 umów: o podstawowe wsparcie pomostowe oraz o przedłużone wsparcie pomostowe, w ramach wsparcia pomostowego Beneficjent pomocy może sfinansować obligatoryjne (niezbędne i odpowiednio uzasadnione opłaty związane z prowadzoną działalnością przedsiębiorstwa społecznego). Łączne koszty poniesione przez Spółkę z ww. tytułu w kwocie 24,0 tys. zł jako niczym nieuzasadnione, w ocenie NIK nie mogły zatem być sfinansowane ze środków wsparcia pomostowego. W tym przypadku również nie został spełniony jeden z warunków kwalifikowalności wydatków²⁴, w myśl którego wydatki powinny być dokonane w sposób przejrzysty, racjonalny i efektywny, z zachowaniem zasad uzyskiwania najlepszych efektów z danych nakładów.

Zgodnie z §5 ust. 7 pkt 7 ww. umów, jeżeli na podstawie czynności kontrolnych przeprowadzonych przez uprawnione organy zostanie stwierdzone, że Beneficjent pomocy pobrał całość lub część wsparcia pomostowego w sposób nienależny albo w nadmiernej wysokości, zobowiązany jest on do zwrotu tych środków w terminie 30 dni od dnia wezwania odpowiednio w całości lub w części wraz z odsetkami na rachunek bankowy wskazany przez OWES.

²⁴ Określony w podrozdziale 6.2 pkt 3 lit. g powołanych wyżej *Wytycznych w zakresie kwalifikowalności wydatków*....

3. W okresie od 28 maja do 14 lipca 2020 r. Spółka poniosła koszty z tytułu utrzymania ruchu „Instalacji do produkcji słomek do napojów ze słomy żytniej”, a w wniosku o rozliczenie wsparcia pomostowego z 29 lipca 2020 r. przedstawiono do rozliczenia m.in. dwie faktury VAT z tytułu utrzymania ruchu w kwocie po 3,0 tys. zł każda (nr 01/06/2020 z 30 czerwca 2020 r. i nr 01/07/2020 z 24 lipca 2020 r. obejmujące odpowiednio: czerwiec i lipiec 2020 r.), pomimo że ww. sprzęt został zainstalowany i był użytkowany dopiero od 15 lipca 2020 r. (zgodnie z protokołem zdawczo-odbiorczym z tą datą), a w ww. okresie pracownicy – zgodnie z oświadczeniem Prezes Zarządu - wykonywali cięcie słomy na słomki ręcznie w swoich domach, używając do tego sekatorów.

(akta kontroli str. 74, 105-107, 333-336)

Prezes Zarządu wyjaśniła w tej sprawie, że „utrzymanie ruchu to usługa ryczałtowa, realizowana co miesiąc, która obejmowała również gotowość do interwencji jak i samą interwencję”.

(akta kontroli str. 287)

NIK nie podziela tych wyjaśnień, gdyż zgodnie z zawartą umową ze świadczeniodawcą ww. usług [...], ich świadczenie polegało na comiesięcznym przeglądzie technicznym „Instalacji do produkcji słomek do napojów ze słomy żytniej”, jej kalibracji oraz ewentualnej wymianie elementów eksploatacyjnych (zawory, noże, itp.) w celu zapewnienia ciągłości jej pracy, a w przypadku wystąpienia awarii – na jej usunięciu w terminie 24 godzin od momentu jej telefonicznego zgłoszenia. Usługi te dotyczyły więc instalacji (były z nią nierozzerwalnie związane) i nie mogły być realizowane przed jej dostarczeniem i uruchomieniem w miejscu prowadzenia produkcji przez Spółkę, czyli przed 15 lipca 2020 r. Powyższe dodatkowo potwierdza fakt, że pierwszego wpisu do ewidencji przeglądów (rejestr konserwacji), poświadczającego wykonanie przeglądu dokonano 23 lipca 2020 r., a zatem dopiero po tym terminie Spółka mogła ponosić koszty związane z utrzymaniem ruchu instalacji.

Zgodnie z §4 ust. 5 umowy o podstawowe wsparcie pomostowe, w ramach wsparcia pomostowego Beneficjent pomocy może sfinansować obligatoryjne (niezbędne i odpowiednio uzasadnione opłaty związane z prowadzoną działalnością przedsiębiorstwa społecznego). W ocenie NIK, koszty poniesione w okresie przed dostarczeniem i uruchomieniem instalacji (obejmujące cały czerwiec oraz połowę lipca i wynoszące w związku z tym co najmniej 4,5 tys. zł) jako niczym nieuzasadnione, nie mogły być sfinansowane ze środków wsparcia pomostowego.

(akta kontroli str. 74, 228, 246-248)

Zgodnie z §5 ust. 7 pkt 7 umowy o podstawowe wsparcie pomostowe, jeżeli na podstawie czynności kontrolnych przeprowadzonych przez uprawnione organy zostanie stwierdzone, że Beneficjent pomocy pobrał całość lub część wsparcia pomostowego w sposób nienależny albo w nadmiernej wysokości, zobowiązany jest on do zwrotu tych środków w terminie 30 dni od dnia wezwania odpowiednio w całości lub w części wraz z odsetkami na rachunek bankowy wskazany przez OWES.

Zdaniem NIK dla łącznej oceny nieprawidłowości wymienionych wyżej w pkt 1 - 3 nie bez znaczenia jest fakt istnienia powiązania dwóch podmiotów. Dostawcą instalacji (właścicielem jednoosobowego przedsiębiorstwa z siedzibą w Wielkiej Brytanii) oraz Prezesem jednoosobowego Zarządu Spółki [...] świadczącej ww. usługi optymalizacji produkcji i utrzymania ruchu była bowiem ta sama osoba.

(akta kontroli str. 341-347)

4. We wniosku o rozliczenie wsparcia pomostowego z 15 kwietnia 2021 r. (w ramach umowy o przedłużone wsparcie pomostowe), jeden z poniesionych wydatków – na przeprowadzenie działań promocyjno-reklamowych²⁵ - błędnie rozliczono w kwocie brutto 5 000,00 zł (zawierającej kwotę netto w wysokości 4 065,04 zł oraz wartość podatku VAT w wysokości 934,96 zł), zamiast w kwocie netto.

Powyższe było niezgodne z postanowieniami §1 pkt 8 umowy o przedłużone wsparcie pomostowe, w myśl którego wsparcie pomostowe przyznawane jest w kwocie netto, a wartość podatku VAT nie może zostać sfinansowana środkami przekazanymi w ramach wsparcia pomostowego.

(akta kontroli str. 78, 126-130)

Prezes Zarządu wyjaśniła, że powyższe było wynikiem błędu i w toku kontroli skierowała do OWES skorygowany wniosek o płatność, w którym ww. wydatek rozliczono w poprawnej wysokości, tj. 4 065,04 zł. Zwrócono też na rachunek bankowy OWES część nienależnie otrzymanej kwoty (364,99 zł), a pozostałą jej część rozliczono w skorygowanym wniosku o ostatnią transzę przedłużonego wsparcia pomostowego.

(akta kontroli str. 154, 161, 348-356)

OCENA CZĄSTKOWA

Najwyższa Izba Kontroli ocenia negatywnie działalność kontrolowanej jednostki w badanym obszarze.

Projekt zrealizowano niezgodnie § 1 ust. 5 pkt 2 umowy o wsparcie finansowe – harmonogramem rzeczowo-finansowym stanowiącym załącznik do ww. umowy. Ze środków udzielonej dotacji w łącznej kwocie 210,0 tys. zł zakupiono i rozliczono - zamiast gotowej linii produkcyjnej do produkcji, cięcia i sortowania słomek do napojów (jak określono to w biznesplanie) – instalację do produkcji słomek składającą się ze: sprężarki, stołów roboczych, urządzeń tnących i plastikowych pojemników na odpady i wyroby gotowe. Faktycznie zastosowane rozwiązanie bazowało więc głównie na pracy ludzkich rąk, tylko z użyciem pneumatycznych nożyc, zasilanych sprężonym powietrzem. Dodatkowo część (17%) poniesionych wydatków sfinansowanych ze środków wsparcia pomostowego była wydatkowana niegospodarnie (usługi „optymalizacji procesu produkcji” niemające wpływu na funkcjonowanie instalacji oraz nienależycie udokumentowane, o wartości 24,0 tys. zł oraz koszty utrzymania ruchu instalacji poniesione w okresie przed jej dostarczeniem i uruchomieniem wynoszące co najmniej 4,5 tys. zł). Ponadto, jeden z wydatków mylnie rozliczono w kwocie brutto, zawyżając tym samym wartość dofinansowania ze środków wsparcia pomostowego o 0,9 tys. zł.

OBSZAR

2. Trwałość efektów

Opis stanu faktycznego

Spółka utworzyła planowane 10 miejsc pracy, na które otrzymała wsparcie finansowe, a na utworzonych stanowiskach pracy zatrudniono osoby wskazane w biznesplanie. Z pracownikami podpisano umowy o pracę na czas określony (początkowo na okres od 28 maja 2020 r. do 27 czerwca 2021 r., potem aneksowano te umowy, przedłużając czas ich trwania do 27 grudnia 2021 r.). Forma zatrudnienia i wymiar czasu pracy były zgodne z formą i wymiarem

²⁵ Udokumentowany fakturą VAT nr 11/03/2021 z 23 marca 2021 r. wystawioną przez Ewerro Sp. z o.o. z Zawiercia.

czasu pracy wskazaną w umowie o wsparcie finansowe (co najmniej 0,5 etatu średniomiesięcznie nieprzerwanie w okresie minimum 13 miesięcy od dnia podpisania umowy). W okresie od rozpoczęcia działalności zakończono stosunek pracy z pięcioma osobami zatrudnionymi na nowo utworzonych stanowiskach pracy – z przyczyn leżących po stronie pracownika, lecz stanowiska te zostały ponownie obsadzone przez osobę zagrożoną ubóstwem lub wykluczeniem społecznym (posiadającą orzeczenie o niepełnosprawności - stopień lekki, umiarkowany lub znaczny), a okres pomiędzy ustaniem zatrudnienia jednej osoby, a zatrudnieniem kolejnej, nie przekraczał 30 dni.

(akta kontroli str. 67)

W wyniku oględzin utworzonych miejsc pracy (hali produkcyjnej i procesu produkcji) stwierdzono, że:

- w hali produkcyjnej znajdowało się 10 stanowisk pracy, w dniu przeprowadzania oględzin²⁶ trwał proces produkcji na dziewięciu stanowiskach pracy (jeden pracownik był w tym dniu nieobecny, przebywał na urlopie),
- każde stanowisko pracy składało się ze stołu roboczego z odpowiednim oświetleniem oraz krzesła biurowego, w stole zamontowane było pneumatyczne urządzenie tnące (nożyce na sprężone powietrze, w odpowiedniej osłonie), operowane pedałem nożnym umieszczonym pod stołem, ze sprężarki (kompresora), znajdującej się w sąsiednim pomieszczeniu, doprowadzony był do stołu przewód ze sprężonym powietrzem,
- każdy pracownik pobierał żdźbło słomy z żyta, odkładał ją w odpowiednim miejscu, tzw. „gnieździe obcinającym” urządzenia tnącego, naciskał nogą na pedał pneumatyczny uruchamiający nożyce obcinające „kolanko”, ewentualnie usuwał liść ze słomki po obcięciu „kolanka”, ustawiał odpowiednią długość słomki przy pomocy zaznaczonej na stole miarki (rowka) i przez ponowne naciśnięcie nogą na pedał pneumatyczny wycinał ze słomy słomkę odpowiedniej długości (13, 17 lub 20 cm), następnie po sprawdzeniu czy ucięta słomka jest wolna od wad i uszkodzeń, wkładał ją do odpowiedniego pojemnika na stole i wyrzucał pozostałość słomy do pojemnika znajdującego się pod stołem,
- następnie słomki były przekazywane - po ich uprzednim ręcznym umieszczeniu w specjalnych metalowych sitach pracownikom [...], w celu ich płukania i sterylizacji.

Proces płukania i sterylizacji odbywał się w pomieszczeniach [...] i nie był objęty oględzinami. Według oświadczenia Prezes Zarządu, po sterylizacji słomki w zamkniętych kartonach były dostarczane przez pracowników ww. przedsiębiorstwa do magazynu Spółki, gdzie przez 3-4 dni były tymczasowo zmagazynowane, następnie odbywała się kontrola jakości wysterylizowanych słomek (dwóch pracowników produkcji w systemie rotacyjnym przeglądało każdą słomkę pod kątem ewentualnych uszkodzeń i jeżeli takie były stwierdzane, odrzucało ją jako odpad). Słomki, które przeszły kontrolę jakości, były następnie pakowane (w odpowiedniej liczbie i rozmiarze) do pudełek z nadrukiem (końcowy produkt) i przechowywane w magazynie do czasu ich dostawy do klienta.

(akta kontroli str. 272-283)

Do dnia zakończenia niniejszej kontroli²⁷ trwałość Projektu została zachowana. Spółka w okresie obowiązywania umowy o udzielenie wsparcia finansowego na utworzenie miejsca pracy spełniała wszystkie cechy podmiotu ekonomii społecznej

²⁶ 15 czerwca 2021 r.

²⁷ 27 sierpnia 2021 r.

i nie przekształciło się w podmiot gospodarczy niespełniający definicji takiego podmiotu.

(akta kontroli str. 5-22)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki, w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

OCENA CZĄSTKOWA

Najwyższa Izba Kontroli ocenia pozytywnie działalność kontrolowanej jednostki w badanym obszarze. Osiągnięto zakładane efekty - utworzono 10 miejsc pracy i do czasu zakończenia niniejszej kontroli trwałość Projektu została zachowana.

IV. Wnioski

W związku ze stwierdzonymi nieprawidłowościami, Najwyższa Izba Kontroli, na podstawie art. 53 ust. 1 pkt 5 *ustawy o NIK*, przedstawia następujący wniosek:

Wnioski

Dokonać korekty rozliczenia wsparcia pomostowego oraz niezwłocznie zwrócić wraz z odsetkami - na rachunek bankowy wskazany przez OWES - część wsparcia pomostowego pobranego w sposób nienależny w kwocie co najmniej 28,5 tys. zł.

V. Pozostałe informacje i pouczenia

Wystąpienie pokontrolne zostało sporządzone w dwóch egzemplarzach; jeden dla kierownika jednostki kontrolowanej, drugi do akt kontroli.

Prawo zgłoszenia
zastrzeżeń

Zgodnie z art. 54 ustawy o NIK kierownikowi jednostki kontrolowanej przysługuje prawo zgłoszenia na piśmie umotywowanych zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, w terminie 21 dni od dnia jego przekazania. Zastrzeżenia zgłasza się do Dyrektora Delegatury NIK w Katowicach. Prawo zgłaszania zastrzeżeń, zgodnie z art. 61b ust. 2 ustawy o NIK, nie przysługuje do wystąpienia pokontrolnego zmienionego zgodnie z treścią uchwały w sprawie zastrzeżeń.

Obowiązek
poinformowania
NIK o sposobie
wykonania wniosków

Zgodnie z art. 62 ustawy o NIK należy poinformować Najwyższą Izbę Kontroli, w terminie 21 dni od otrzymania wystąpienia pokontrolnego, o sposobie wykonania wniosków pokontrolnych oraz o podjętych działaniach lub przyczynach niepodjęcia tych działań.

W przypadku wniesienia zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, termin przedstawienia informacji liczy się od dnia otrzymania uchwały o oddaleniu zastrzeżeń w całości lub zmienionego wystąpienia pokontrolnego.

Katowice, dnia 4 października 2021 r.

Kontroler

Karol Pastuszka
Inspektor kontroli państwowej

/-/

Zmian w wystąpieniu pokontrolnym
dokonał:

Piotr Miklis
Dyrektor Delegatury NIK
w Katowicach